

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

FAKULTA STROJNÍ

Ekonomika a řízení strojírenství

Doc. ing. Jaroslav Jurman, CSc., doc. ing. Marie Jurová

Praha 1982

SNTL - Nakladatelství technické literatury

0. Úvod	3
1. Teorie řízení	4
1.1 Základní principy řízení	4
1.2 Základní pojmy teorie řízení	9
1.2.1 Zásady řízení a organizace socialistických průmyslových podniků	9
1.2.2 Teorie systémů	13
1.2.3 Operativní řízení	17
2. Plánování a organizování	19
2.1 Soustava hospodářských a sociálních plánů v ČSSR	19
2.1.1 Potřeby a zdroje socialistické společnosti	19
2.1.2 Ekonomické proporce	21
2.1.3 Plánovací orgány	23
2.1.4 Hlavní metody národohospodářského plánování	24
2.2 Organizace	26
2.2.1 Organizace podniků	27
2.3 Informace	35
2.3.1 Informační soustava	36
2.3.2 Banka dat	37
3. Rozhodování	43
3.1 Hodnoty, kritéria, pravidla a rozhodnutí	44
3.2 Operační analýza jako metoda modelování a řešení kvantifikovatelných problémů	47
3.3 Statistické metody	65
3.4 Racionalita rozhodování v průmyslové organizaci	76
4. Strojírenský výrobní podnik	79
4.1 Organizační struktura strojírenství	79
4.1.1 Druhy a typy strojírenské výroby	79
4.1.2 Specializace, koncentrace, kooperace a kombinace výroby	81
4.1.3 Organizační formy VHJ a organizační struktura strojírenských podniků	84
4.1.4 Cíle, jako podmínky řízení strojírenského podniku	86
4.2 Systémové pojetí strojírenského podniku	87
4.3 Klasické pojetí strojírenského podniku	93
4.3.1 Znaky a funkce socialistického podniku	94
4.3.2 Soustava ukazatelů činnosti podniku	95
5. Ekonomika podniku	97
5.1 Základní prostředky	97
5.1.1 Definice základních prostředků a jejich třídění	97
5.1.2 Struktura základních prostředků	99
5.1.3 Oceňování základních prostředků	100
5.1.4 Opotřebenění a obnova základních prostředků	101
5.1.5 Údržba a opravy základních prostředků	102
5.1.6 Odpisy základních prostředků	103
5.1.7 Využívání základních prostředků	104
5.1.8 Příklad	106

	strana
5.2. Oběžné prostředky	108
5.2.1. Členění oběžných prostředků	108
5.2.2. Struktura oběžných prostředků	109
5.2.3. Normování oběžných prostředků	109
5.2.4. Příklad	114
5.2.5. Rychlost obrátu oběžných prostředků	115
5.2.6. Příklad	116
5.2.7. Racionální využívání oběžných prostředků	117
5.3. Vlastní náklady	118
5.3.1. Vlastní náklady výroby	118
5.3.2. Struktura vlastních nákladů	119
5.3.3. Členění vlastních nákladů	119
5.3.4. Příklad	123
5.4. Cena v průmyslu	126
5.4.1. Cenová soustava	126
5.4.2. Kategorie cen	128
5.4.3. Plánování cen	128
5.4.4. Tvorba cen v plánovaném hospodářství	128
5.4.5. Cenová kontrola	131
5.4.6. Zisk a rentabilita	132
5.5. Produktivita práce	133
5.5.1. Produktivita živé práce. Společenská produktivita	133
5.5.2. Intenzita práce	134
5.5.3. Růst produktivity práce a její měření	134
5.5.4. Indexy produktivity práce	137
5.5.5. Příklad	138
5.6. Mzdy a platy	139
5.6.1. Mzdová soustava	139
5.6.2. Formy mezd	141
5.6.3. Platová soustava	145
6. Soustavy ekonomických informací	149
6.1. Hospodářská střediska a jejich funkce	152
7. Ekonomická efektivnost	155
7.1. Pojem efektivnosti	155
7.2. Soustava ukazatelů pro vyjádření efektivnosti hospodaření podniku	157
7.2.1. Tvorba a rozdělování příjmů podniku	157
7.2.2. Ukazatelé souboru opatření na zdokonalení soustavy řízení národního hospodářství po roce 1980	159
7.3. Metody komplexního hodnocení výrobku	169
7.4. Hodnocení efektivnosti investic a racionalizace	173
7.4.1. Komplexnost investiční výstavby a projekce	174
7.4.2. Objem investic a jejich struktura	174
7.4.3. Plánování a dodavatelské formy při zajišťování investic ..	175
7.4.4. Ekonomická efektivnost investic	176
7.4.5. Metodika pro hodnocení ekonomické efektivnosti investic ..	178
7.5. Hodnocení efektivnosti úkolů technického rozvoje	180
8. Příprava strojírenské výroby	184
8.1. Inovace	184
8.1.1. Extenzivní stránka inovačního procesu	184

8.1.2.	Intenzivní stránka inovačního procesu	186
8.1.3.	Řády inovací	189
8.2.	Technický rozvoj	192
8.2.1.	Řízení TR	193
	8.2.11 Organizace rozvoje vědy a techniky v ČSSR	193
	8.2.12 Organizace mezinárodní vědecko-technické spolupráce	196
	8.2.13 Orientace TR v podniku	196
8.2.2.	Plánování TR	198
8.2.3.	Příprava a realizace úkolů TR	199
8.2.4.	Lhůtové plánování technického rozvoje	203
	8.2.41 Etapy a činnosti TR	205
	8.2.42 Stanovení objemu práce úkolu TR	207
8.2.5.	Směry TR	208
8.2.6.	Zaměření výzkumných a vývojových činností při realizaci úkolů TR	210
8.3.	Technická příprava výroby	214
8.3.1.	Osvojení nové výroby	217
8.3.2.	Vznik a oběh výrobní dokumentace	224
8.4.	Technické normování výkonu	226
8.4.1.	Výkonové normy	227
8.4.2.	Členění operace	227
8.4.3.	Třídění spotřeb času	228
8.4.4.	Metody zkoumání a měření spotřeby času	232
8.4.5.	Metody stanovení norem času	235
8.4.6.	Propočty plnění výkonových norem	236
8.4.7.	Příklad	237
9.	Výroba a její obsluha	239
9.1.	Plánování ve strojírenské VHJ	239
	9.1.1. Stručná charakteristika dílčích částí technicko-ekonomického plánu	240
9.2.	Plánování výrobního programu	244
	9.2.1. Plánování výrobního programu u podniků, vyrábějících spotřební předměty	244
	9.2.2. Plánování výrobního programu u podniků, vyrábějících výrobní prostředky	244
9.3.	Plánování materiálních prostředků výroby	250
	9.3.1. Plánování kapacit	250
	9.3.11 Stanovení výrobní kapacity v naturálním vyjádření ..	251
	9.3.12 Optimalizace využití výrobní kapacity	255
	9.3.13 Určení výrobní kapacity v hodnotovém vyjádření	263
	9.3.2. Plánování pracovních předmětů- zásobování materiálem	264
9.4.	Určení počtu výrobních dělníků	278
	9.4.1. Stanovení počtu nevýrobních dělníků	279
9.5.	Časové vyjádření vlastního výrobního procesu	279
	9.5.1. Minimální průběžná doba při postupném předávání dílů	282
	9.5.2. Minimální průběžná doba při souběžném způsobu předávání dílů	282
9.6.	Prostorové hodnocení výrobního procesu	286
	9.6.1. Základní pojmy	286

9.6.2. Způsoby uspořádání pracovišť	288
9.6.2.1 Technologické (skupinové) uspořádání pracovišť .	289
9.6.2.2 Předmětné uspořádání pracovišť	291
9.6.2.3 Kombinované uspořádání pracovišť	291
9.6.3. Projekt strojírenské výroby	293
9.6.3.1 Technologický projekt strojírenského objektu	293
9.6.3.2 Propočet potřeby strojů a zařízení	294
9.6.3.3 Výpočet výrobních, pomocných a vedlejších ploch ...	298
9.6.3.4 Teoretická hlediska pro rozmístování pracovišť ..	299
9.6.3.5 Stručné rozmístění pracovišť, vybraná část tech- nologického projektu	303
9.7. Základní typy výroby	308
9.7.1. Charakteristika základních typů výroby	309
9.7.2. Formy organizace výrobního procesu	310
9.7.21 Proudová výroba	310
9.7.22 Skupinová výroba	314
9.7.2.21 Skupinová výroba periodicky opakovaná	314
9.7.2.22 Skupinová výroba neperiodicky opakovaná ..	314
9.7.23 Fázová výroba	315
9.8. Typové soustavy operativního plánování výroby.....	315
9.8.1. Soustava operativního plánování podle zakázek	315
9.8.2. Soustava operativního plánování výroby dle předstihu.....	316
9.8.3. Soustava operativního plánování na sklad	317
9.8.4. Soustava operativního plánování výroby podle cyklových kompletů	318
9.8.5. Soustava operativního plánování podle kompletovacích čísel	319
9.8.6. Soustava operativního plánování pro zajištění výroby zásobami rozpracovaných výrobků	319
9.8.7. Soustava operativního plánování v periodických dávkách podle standartního plánu	320
9.8.8. Soustava operativního plánování podle rytmu odvádění	321
9.8.9. Volba vhodné soustavy operativního plánování	322
9.9. Technická obsluha výroby	325
9. .1. Hospodaření nářadím	325
9.9.11 Základní pojmy	325
9.9.12 Hospodárnost voleného nářadí	326
9.9.13 Spotřeba nářadí	330
9.9.14 Potřeba nářadí	332
9.9.2. Organizace řízení opravárenské činnosti	339
9.9.21 Druhy oprav	339
9.9.22 Soustavy oprav	340
9.9.23 Stanovení velikosti opravárenské dílny a zařízení .	349
9.9.24 Příklad	351
9.9.3. Energetické hospodářství	356
9.8.31 Druhy energií a jejich význam	356
9.8.32 Normy spotřeby energie	357
10. Automatizovaný systém řízení podniku	357
10.1. Hlediska pro dekompozici ASRP	359
10.2. Stadia budování ASRP	361
Použitá a doporučená literatura	362

